

Azərbaycan özünün "yaşıl enerji" hədəflərinə doğru inamla addımlayır. Prezident İlham Əliyevin "yaşıl enerji" zonası elan etdiyi işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə və Naxçıvan MR-də uğurlu layihələr həyata keçirilməkdədir. Bununla yanaşı, paytaxtımız, ölkəmizin bir sıra digər bölgələri də günəş, külək, su-elektrik stansiyaları layihələrinin gerçəkləşdiyi məkanlardır.

Ölkəmiz "yaşıl enerji"nin ixracatçısına çevrilməyi də qarşıya məqsəd qoyub. Bununla bağlı dövlət başçısı belə deyib: "Biz həmçinin ixrac bazarlarına diqqət yetiririk və Xəzər dənizindən başlayaraq Qara dənizin dibi ilə enerji kabelinin çəkilməsini nəzərdə tutan digər mühüm enerji təhlükəsizliyi layihəsinin həyata keçirilməsi üçün tərəfdaşlarımızla fəal çalışırıq. Bu, bizə Avropaya "yaşıl enerji"ni ixrac etmək imkanı verəcək və bu kabelin texniki potensialı dörd gicqavatdır. Yeri gəlmişkən, texniki-əsaslandırma işləri bu yaxınlarda bitəcək. Lakin yenə də bu, yalnız başlanğıcdır".

Beləliklə, "Azərbaycan, Gürcüstan, Macarıstan və Rumıniya arasında "yaşıl enerji"nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş"lə bağlı məsələlər daim diqqət mərkəzindədir. İmzalandığı tarixdən - 2022-ci il dekabrın 17-dən bəri sazişin icrası məqsədilə Nazirlər/Rəhbər Komitənin 10 iclası keçirilib.

Sonuncu iclas bu günlərdə Macarıstanın paytaxtı Budapeşt şəhərində baş tutub. Tədbirdə Azərbaycanın bərpaulunan enerji potensialının inkişafı, "Xəzər-Qara dəniz-Avropa Yaşıl Enerji Dəhlizi" layihəsi üzrə irəliləyişlər və perspektivlər nəzərdən keçirilib. "Yaşıl Enerji Dəhlizi Enerji Şirkəti"nin (GECO) fəaliyyəti, Bolqarıstanın layihəyə cəlbi, CESI (İtaliya şirkətidir, enerji, texnologiya və innovasiya üzrə dünyada aparıcı məsləhətçi şirkətlərdən biridir) tərəfindən həyata keçirilən texniki-iqtisadi əsaslandırmanın (TİƏ) cari vəziyyəti, layihənin maliyyələşdirilməsi üzrə Avropa İttifaqı (Aİ) ilə əməkdaşlıqla bağlı məsələlər müzakirə edilib.

Tədbirdə iştirak edən energetika naziri Pərviz Şahbazov bildirib ki, Xəzər dənizinin Azərbaycan seqmentində müəyyən edilmiş 4 sahədə külək enerjisi üzrə bir sıra beynəlxalq şirkətlərlə müvafiq müqavilə sənədləri üzərində işlər aparılır və bu razılaşmalar

"yaşıl hidrogen"in inkişafı ilə bağlı planları da dəstəkləyəcək. Layihənin istehsal və ötürmə komponentləri, eləcə də biznes modelləri, Xəzər dənizinin potensial "yaşıl enerji" həcmələrinin regionda paylanması ilə bağlı tədqiqatlara dair tövsiyələri diqqətə çatdırılıb. GECO və CESI ilə sıx koordinasiya şəraitində işçi qrupunda iki iş axınının yaradılması təklif edilib. Belə ki, birinci axın layihənin iş modellərinə fokuslanaraq potensial investorlar və alıcılarla əlaqə qurulması üçün hazırlıq işlərini apara bilər. İkinci axın isə texniki detalları, ENTSO-E və digər müvafiq qurumların tələblərinə uyğunluğu nəzərdən keçirir. Həmçinin diqqətə çatdırılıb ki, layihənin fiber-optik komponentinin TİƏ ilə bağlı iş həcminə daxil edilməsi üçün də qəti addımlar atılmalıdır.

Müzakirələrdən sonra dörd ölkənin nazirləri tərəfindən iclasın yekunlarına dair protokol

"Yaşıl enerji" ixracı ölkəmizə nə vəd edir

Ekoloji təmiz enerjiyə keçidin sürətlənməsini, etibarlı tərəfdaş imicimizin möhkəmlənməsini və nəhayət, valyuta ehtiyatlarımızın artırılmasını

və Azərbaycan, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstanın Aİ-nin enerji məsələləri üzrə komissarına birgə məktubu imzalanıb. Məktub "Xəzər-Qara Dəniz Yaşıl Enerji Dəhlizi" layihəsinə Ortaq Maraqlar Layihəsi (PMI) statusunun verilməsinə müvafiq dəstəyi təmin etmək məqsədi daşıyır.

Aİ-nin layihənin On illik Şəbəkə İnkişafı Planına (TYNDP) daxil edilməsi üçün 2025-ci il aprel 1-dən mayın 9-a qədər müvafiq müraciətin

ötürücü sistem operatoru kimi "Transelectrica" tərəfindən, ümumi prosesə nəzarətin isə GECO ilə birgə həyata keçirilməsi razılaşdırılıb. Həmçinin Bolqarıstanın hökumətlərarası sazişə qoşulma prosedurunun başlanması barədə razılığa gəlinib. Birgə müəssisəyə Bolqarıstanın layihəyə qoşulması və fiber-optik kabel (FOC) komponentlə əlaqədar məsələlərin TİƏ-nin iş həcmində nəzərə alınması üçün müvafiq səlahiyyətlər verilib. Energeti-

ka Nazirliyi ilə CESI şirkəti arasındakı müqavilə üzrə əsas səlahiyyət və öhdəliklərin GECO-ya ötürülməsi məqsədilə müvafiq sənəd imzalanıb.

Qeyd edək ki, Azərbaycanın cəlb olunduğu layihə Xəzər dənizini, Qara dənizi və Avropaı birləşdirən genişmiqyaslı "yaşıl enerji" istehsalı və ixracını nəzərdə tutan təşəbbüsdür. Bunun bir hissəsi Rumıniya ilə Gürcüstan arasında uzanan "Black Sea Cable" layihəsi adlanır. Lakin Azərbaycanın üzərində çalışdığı layihə daha genişdir və "yaşıl enerji"nin Azərbaycan dan Avropaya qədər ötürülməsini əhatə edir. Ötən dövrdə bu sahədə də əhəmiyyətli irəliləyişlər əldə olunub.

Məlum olduğu kimi, ümumiyyətlə, bazarda "yaşıl enerji"yə olan tələbat Avropada da sürətlə artır. Odur ki, CESI şirkəti hazırda Avropada "yaşıl enerji"yə olan tələbatı, istehsalın bölgüsünü, Xəzər dənizinin

dibindən keçən kəmərin tutumunu, tutumun ölkələr arasında bölgüsünü və enerjinin axın istiqamətlərini öyrənir.

Bundan əlavə, COP29 çərçivəsində Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistanın dövlət başçıları tərəfindən imzalanmış "Azərbaycan Respublikası, Qazaxıstan Respublikası və Özbəkistan Respublikası hökumətləri arasında "yaşıl enerji"nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş" Mərkəzi Asiya ölkələrində istehsal olunan enerjinin ölkəmizə və buradan da Avropaya ixrac imkanlarını gerçəkləşdirəcək.

Bir neçə gün əvvəl Belçikanın Brüssel şəhərində Slovakiyanın üzlaşdığı qaz təchizatı problemi ilə bağlı Avropa Komissiyası və Slovakiya arasında yaradılmış işçi qrupunun ilk iclasında da "yaşıl enerji" dəhlizləri barədə geniş söhbət gedib. Azərbaycan orada energetika nazirinin müavini Orxan

Zeynalovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə təmsil olunub.

Avropa Komissiyası və Slovakiya Azərbaycanın enerji sahəsində etibarlı tərəfdaş kimi strateji əhəmiyyətini bir daha vurğulayıblar. Həm təbii qazın tədarükü, həm də "yaşıl enerji" sahəsində əməkdaşlığın inkişafı üçün qarşılıqlı fəaliyyət və dəstəyə hazırlıq ifadə edilib.

İclasda bərpaulunan enerjiden istifadənin inkişafı və ixrac planları haqqında məlumat verilib, "Xəzər-Qara dəniz-Avropa", "Azərbaycan-Mərkəzi Asiya-Avropa", "Azərbaycan-Türkiyə-Avropa" və "Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə-Bolqarıstan" "yaşıl enerji" interkonnektor layihələrinin reallaşdırılması istiqamətində görülən işlər diqqətə çatdırılıb.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"